

แบบรายงานการประชุม/ฝึกอบรม/สัมมนา/ศึกษาดูงาน

หน่วยงาน ศูนย์วิทยบริการ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

๑. ข้อมูลส่วนบุคคล

ชื่อ-สกุล นายพีรพล แก้วอำไพ

ตำแหน่ง บรรณารักษ์ ชำนาญการ

กลุ่มบุคลากร

สายวิชาการ

สายสนับสนุนวิชาการ

๒. หลักสูตรหรือเรื่องที่เกี่ยวข้องประชุม/ฝึกอบรม/สัมมนา/ศึกษาดูงาน

การประชุมเสวนา เรื่อง Data Mining ในงานห้องสมุด: พลิกมุมมอง เพิ่มคุณค่าจากข้อมูลสู่การพัฒนาบริการ ในกิจกรรม Show and Share: Behind the Library Shelf EP ๑๒

๓. วิทยากรในการสัมมนา

คุณพงศกร สุกันยา บรรณารักษ์ห้องสมุดศูนย์การแพทย์ปัญญานันทภิกขุ ชลประทาน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๔. สถาบันหรือหน่วยงานที่จัดสัมมนา

ชมรมบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษา

๕. ระยะเวลาที่เข้ารับการศึกษา

วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๘ เวลา ๑๐.๐๐-๑๑.๐๐ น. ผ่านระบบออนไลน์ Microsoft Teams

๖. งบประมาณที่ใช้ในการสัมมนา

ไม่มีค่าใช้จ่าย

๗. วัตถุประสงค์ของการสัมมนา

เพื่อให้บรรณารักษ์ และผู้ปฏิบัติงานในห้องสมุด ได้พบวิธีคิดและแรงบันดาลใจในการเรียนรู้เทคนิคเหมืองข้อมูล (Data Mining) เมื่อนำมาประยุกต์ใช้ในงานห้องสมุด

๘. สรุปเนื้อหาสาระของการสัมมนา

กิจกรรม Show and Share: Behind the Library Shelf EP.๑๒ จัดขึ้นเพื่อเปิดมุมมองใหม่ในการพัฒนางานห้องสมุดในยุคดิจิทัล โดยมุ่งเน้นการนำแนวคิด Data Mining และการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analytics) มาประยุกต์ใช้ในงานห้องสมุด เพื่อเพิ่มคุณค่าให้กับข้อมูลที่มีอยู่ และนำผลการวิเคราะห์ไปใช้ในการวางแผน พัฒนา และยกระดับคุณภาพการให้บริการให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับ Data Mining ในงานห้องสมุด วิทยากรได้อธิบายความหมายของ “ข้อมูล” ในบริบทของงานห้องสมุด เช่น ข้อมูลการยืม-คืนทรัพยากรสารสนเทศ ข้อมูลการสืบค้นฐานข้อมูล ข้อมูลการใช้บริการ และข้อมูลผู้ใช้บริการ พร้อมทั้งอธิบายแนวคิดของ Data Mining ว่าเป็นกระบวนการค้นหารูปแบบความสัมพันธ์ หรือแนวโน้มที่ซ่อนอยู่ในข้อมูลจำนวนมาก เพื่อนำมาใช้สนับสนุนการตัดสินใจและการพัฒนางานอย่างเป็นระบบ และความจำเป็นในการพิจารณาข้อมูล ในบริบทของห้องสมุดยุคใหม่ในยุคดิจิทัล ข้อมูลในห้องสมุดเกิดขึ้นจำนวนมากจากระบบยืมคืน การสืบค้นออนไลน์ การใช้ Wi-Fi การเข้า-ออกอาคาร และช่องทางดิจิทัลต่าง ๆ การวิเคราะห์ข้อมูลเหล่านี้ช่วยให้บรรณารักษ์เข้าใจพฤติกรรมผู้ใช้ และสามารถวางแผนบริการเชิงรุก เช่น การจัดพื้นที่ การจัดซื้อทรัพยากร และการสื่อสารกับผู้ใช้ได้ตรงกลุ่มเป้าหมาย

จาก “ข้อมูล” สู่ “ปัญญา” บรรณารักษ์ในบทบาทนักขุดข้อมูล (Data Miner) เหมือนข้อมูล คือ กระบวนการค้นหารูปแบบ (Patterns) หรือความสัมพันธ์ที่ซ่อนอยู่ในข้อมูลขนาดใหญ่ เพื่อนำไปใช้ทำนาย แนวโน้มหรือการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ ในทางปฏิบัติการทำเหมืองข้อมูลไม่จำเป็นต้องใช้ทักษะเขียนโปรแกรม เสมอไป บรรณารักษ์ซึ่งมีความเข้าใจใน Metadata และบริบทของผู้ใช้ จึงถือเป็นนักขุดข้อมูลโดยธรรมชาติ ที่สามารถแปลงข้อมูลดิบให้กลายเป็นความรู้เชิงลึกได้ ตัวอย่างเช่น การวิเคราะห์ Search Logs เพื่อหาคำค้น ที่ผู้ใช้ไม่พบผลลัพธ์ หรือการศึกษาพฤติกรรมกริยาเพื่อปรับปรุงคอลเลกชัน

เทคนิคเหมืองข้อมูล (Data Mining Techniques) และการประยุกต์ใช้ในงานห้องสมุด ได้แก่

- Association Rules (กฎความสัมพันธ์) ช่วยค้นหาความเชื่อมโยงระหว่างรายการ เช่น คนที่ยืมหนังสือกายวิภาคศาสตร์ มักจะยืมหนังสือจิตวิทยาทั่วไปด้วย บรรณารักษ์สามารถนำผลลัพธ์ไปใช้จัดนิทรรศการหนังสือคู่กัน หรือสร้างระบบแนะนำทรัพยากรอัตโนมัติได้

- Clustering (การจัดกลุ่มผู้ใช้) ใช้จำแนกผู้ใช้ตามพฤติกรรม เช่น The Power User - ยืมบ่อย คืบตรงเวลา The Exam Crammer – ใช้บริการเฉพาะช่วงสอบ และ The E-Patron-ใช้ทรัพยากรออนไลน์เป็นหลัก ข้อมูลนี้ช่วยให้ห้องสมุดออกแบบบริการเฉพาะกลุ่มได้ตรงความต้องการ กรณีศึกษา เช่น การบริหารพื้นที่โดยใช้ Wi-Fi Logs และ Heatmap เพื่อดูโซนที่มีผู้ใช้นาน และปรับปรุงการจัดวางหรือของบประมาณเพิ่มเติมได้อย่างมีหลักฐานรองรับ

- Predictive Modeling (การทำนายแนวโน้ม) การใช้ข้อมูลในอดีตเพื่อคาดการณ์อนาคต เช่น คาดว่าเทอมหน้าหนังสือเล่มใดจะได้รับความนิยม ประเมินความเสี่ยงของหนังสือที่อาจสูญหายหรือชำรุด วางแผนงบประมาณและจัดซื้อทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ กรณีศึกษา เช่น การตัดออกทรัพยากร (Weeding) ด้วยเกณฑ์ข้อมูลจริง เช่น หนังสือที่ไม่ถูกยืมเกิน 10 ปี ตีพิมพ์มาเกิน 20 ปี หรือมีสำเนาซ้ำมากกว่า 3 เล่ม เพื่อบริหารพื้นที่จัดเก็บอย่างเหมาะสม

การบูรณาการข้อมูลสู่การปฏิบัติในงานห้องสมุด การใช้เหมืองข้อมูลอย่างได้ผลต้องบูรณาการข้อมูลจากหลายแหล่ง ได้แก่ ระบบยืมคืนและสมาชิก Search Logs และ Chat Logs การใช้พื้นที่ (Gate Count, Wi-Fi Logs) ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ข้อมูลเหล่านี้ควรถูกเชื่อมโยงและทำความสะอาด (Data Cleaning) ก่อนนำมาวิเคราะห์ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ถูกต้องและมีคุณภาพ

เทคโนโลยีสนับสนุนและการประยุกต์ใช้จริง บรรณารักษ์สามารถเริ่มต้นการทำเหมืองข้อมูลได้ง่ายจากเครื่องมือทั่วไป เช่น Pivot Table ใน Excel ซึ่งถือเป็นการวิเคราะห์เชิงเบื้องต้น สำหรับการวิเคราะห์ขั้นสูง สามารถใช้โปรแกรม Orange Data Mining ซึ่งเป็นโปรแกรมฟรีแบบ Visual Programming ที่ใช้การลาก-วางเหมือนต่อ LEGO ไม่ต้องเขียนโค้ด นอกจากนี้ การวิเคราะห์ Chat Logs ยังช่วยระบุคำถามที่พบบ่อย เพื่อนำไปพัฒนา Chatbot ตอบคำถามอัตโนมัติ ลดงานซ้ำซากและเพิ่มเวลาของบรรณารักษ์ในการให้คำปรึกษาที่ซับซ้อนขึ้น

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ ในช่วงถาม-ตอบ ผู้เข้าร่วมได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับอุปสรรคในการนำ Data Mining มาใช้ในงานห้องสมุด เช่น ข้อจำกัดด้านบุคลากร ความรู้ด้านเทคนิค และความไม่พร้อมของข้อมูล พร้อมทั้งได้รับข้อเสนอแนะในการเริ่มต้นจากข้อมูลที่มีอยู่ และค่อย ๆ พัฒนาทักษะการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นขั้นตอน

๙. ปัญหาอุปสรรคในการสัมมนา

๑๐. ประโยชน์ที่ได้รับจากการสัมมนา

: - **ตนเอง** ได้เพิ่มพูนความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด Data Mining และการวิเคราะห์ข้อมูลในบริบทของงานห้องสมุด ซึ่งช่วยให้เห็นภาพรวมของการนำข้อมูลมาใช้สนับสนุนการทำงานอย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้น

: - **ต่อหน่วยงาน/มหาวิทยาลัย** สามารถนำแนวคิดการใช้ข้อมูลเชิงวิเคราะห์มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนางานห้องสมุด และสามารถนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาปรับปรุงบริการห้องสมุดให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บริการ เพื่อสนับสนุนการเรียน การสอน การวิจัย และการบริการวิชาการของมหาวิทยาลัย

๑๑. เอกสารหรืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องที่ได้รับจากสัมมนา

-

๑๒. สำเนาประกาศนียบัตร/วุฒิบัตรฯ ที่ได้รับการประชุม/ฝึกอบรม/สัมมนา/ศึกษาดูงาน

-

๑๓. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ อื่น ๆ

-

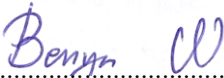
(ผู้รายงาน).....

(นายพิรพล แก้วอำไพ)

วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๘

ความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาชั้นต้น

.....

(ลงชื่อ).....

(อาจารย์เบญญา หวังมหาพร)

วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๘